

SOCIETATEA DE STUDII CLASICE DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

DĂRI DE SEAMĂ ALE ȘEDINȚELOR

CXII

ȘEDINȚA DIN 7 NOIEMBRIE 1968

Prezidează acad. AL. GRAUR, președinte.

Ședința se deschide la ora 18²⁰.

Membri prezenți: N. I. Barbu, Al. Barnea, I. Buzdugan, L. Cocone, I. G. Coman, D. Crăciun, M. Crișan, M. Dumitrescu, I. Fischer, Val. Georgescu, Al. Giurgea, Al. Graur, Al. Horhoianu, M. Manolescu, Margareta Nasta, V. Nicolae, M. Nicolaescu, David Popescu, Cl. Popovici, M. Russu, C. Săndulescu, M. Simionescu, D. Slușanschi, N. I. Ștefănescu, N. Ș. Tanașoca, R. Vulpe.

Prezentări de lucrări recente. Prof. D. CRĂCIUN: J. Defradas, *Literatura elină* (prefață antologie, note de A. Piatkowski), București, 1968. Prof. VAL. GEORGESCU: G. Pieri, *L'histoire du cens jusqu'à la fin de la République romaine*, Paris, 1968; B. Vonglis, *La lettre et l'esprit de la loi dans la jurisprudence classique et la rhétorique*, Paris, 1968. N. Ș. TANAȘOCA: *Centre de recherches d'histoire et de civilisation byzantines, Travaux et mémoires*, 3, Paris, 1968; H. Hunger, *Der byzantinische Katz-Mäuse-Krieg*, Graz-Wien, 1968. I. FISCHER: G. B. Pellegrini, A. Prodocimi, *La lingua venetica*, II, Padova, 1967; I. Coleanu, *Où en sont la linguistique et la philologie roumaines?* București, 1968; M. I. Finley, *Lumea lui Odiseu* (trad. de L. și D. M. Pippidi; cuvînt înainte de D. M. Pippidi), București, 1968; C. Poghirc, *B. P. Hasdeu lingvist și filolog*, București, 1968; Σοφοκλέους Ἴχνηύται (ed. V. Steffen), Varșovia, 1960; Aristotelis qui ferebatur *Liber de pomo. Versio latina* Manfredi (ed. M. Plezia), Varșovia, 1960.

Informare. I. FISCHER prezintă o scurtă expunere asupra desfășurării celui de al XI-lea Congres „Eirene”, ținut la Varșovia între 21 și 25 oct. 1968. Completări, privind în special activitatea delegației românești, sînt aduse de prof. N. I. BARBU.

Comunicare. Prof. N. I. BARBU, *Ierarhia valorilor umane la Lucrețiu*. Controversele savanților cu privire la opera lui Lucrețiu sînt încă numeroase. De exemplu unii (W. H. Fitzgerald) susțin că Lucrețiu a fost un « pius ». Alții (W. S. Anderson) susțin că Lucrețiu a fost un ateu. Sînt autori care afirmă că Lucrețiu a recunoscut existența progresului (I. P. Borle). Alții afirmă contrariul (A. C. Keller). Pentru a defini mai precis ideile lui Lucrețiu, trebuie definită ierarhia valorilor în opera lui. Poetul recunoaște existența mișcării, progresului și perfecțiunii în natură. Lucrețiu este entuziasmat la spectacolul naturii, în care materia trece

de la haos la forme organizate, în care apare pământul, plantele, animalele. Poetul recunoaște progresul material și în viața oamenilor. Totuși oamenii sînt nefericiți din cauza lăcomiei, ambiției, setei de putere, pentru dobîndirea cărora sînt gata să se avînte în războaie și să îndure cele mai aprige suferințe. Pentru Lucrețiu valoarea supremă este liniștea sufletească, pe care o aduce cercetarea rațională a materiei și contemplarea. Numai rațiunea poate salva pe om, alungîndu-i din suflet toate patimile, care nu numai că nu-l ajută să dobîndească lucruri utile, dar îl fac chiar nefericit. În piramida ierarhiei valorilor construită de poet, culmea este ocupată de liniștea sufletească, pe cînd oamenii nefericiți luptă pentru dobîndirea unor valori care, pentru poet, sînt în josul piramidei și n-au decît o prea mică importanță. Lucrețiu crede în posibilitatea perfecționării omului prin apelul la luminile rațiunii. Teama de zei este înlocuită la el de contemplarea entuziastă a naturii, luminată de rațiune.

Discuții. Prezintă observații Dr. C. SÂNDULESCU, prof. D. POPESCU, N. I. ȘTEFĂNESCU, D. CRĂCIUN.

Dr. C. SÂNDULESCU consideră necesară raportarea permanentă la Epicur a oricărei analize privind filozofia lui Lucrețiu.

Prof. D. POPESCU pune în discuție problema publicului căruia i se adresa Lucrețiu și criteriile de clasificare a valorilor.

Diverse. Acad. AL. GRAUR anunță că în ședința viitoare se va pune în discuție un proiect de memoriu care urmează a fi prezentat Ministerului în legătură cu situația limbilor clasice în învățămîntul mediu; proiectul va fi prezentat de prof. N. I. BARBU.

Secretariatul anunță că în 9 noiembrie va avea loc adunarea generală a Filialei din Constanța a Societății.

Ședința se ridică la ora 20¹⁰.

CXIII

ȘEDINȚA DIN 5 DECEMBRIE 1968

Prezidează acad. AL. GRAUR, președinte.

Ședința se deschide la ora 18³⁰.

Membri prezenți: I. Aisner, N. V. Baran, N. I. Barbu, Fr. Băltăceanu, G. Bunescu, C. Chircu, Tr. Costa, D. Crăciun, R. Ocheșanu-Cristescu, V. Dobrescu, E. Dobroiu, C. Drăgulescu, H. Dumitrescu, Vl. Dumitrescu, I. Fischer, Fl. Bobu Florescu, I. Casan-Franga, Al. Giurgea, Al. Graur, G. Guțu, M. Guțu, Al. Horhoianu, R. Lăzărescu, M. Manolescu, M. Mereuță, Gh. Mușu, V. Nicolae, M. Nicolaescu, A. Piatkowski, A. Pîrvulescu, C. Poghirc, E. Poghirc, T. Popescu, Virgil Popescu, Cl. Popovici, M. Russu, C. Sândulescu, D. Slușanschi, N. Ș. Tanașoca, M. Tițu-Băluță, R. Vulpe, J. Zezeanu.

Invitați: Al. Belu, C. Moldovanu.

Alegeri de noi membri. Au fost aleși membri ai Societății: Prof. ELENA POPESCU (recomandată de I. FISCHER și prof. J. ZEZEANU), prof. CONST. POPESCU (recomandat de prof. C. POGHIRC și M. NICHITA), prof. AL. BELU (recomandat de E. CIZEK și prof. N. I. BARBU).

Prezentări de lucrări recente. I. FISCHER : Platon, *Dialoguri* (trad.: Cez. Papacostea, C. Noica; Introd.: C. Noica), București, 1968; Plautus, *Casa cu stafii. Teatru (I)* (Trad.: N. Teică; Pref.: E. Cizek); *Bull. de l'Ass. G. Budé*, 1968, 2—3 (atrage în special atenția asupra articolului] J.-M. Jacques, *Ménandre inédit*, în care se semnalează descoperirea unui fragment relativ întins din Δις ἑξαιπῶν, originalul comediei plautine *Bacchides*).

Comunleare. Prof. C. POGHIRC, *Două contribuții ale lui B. P. Hasdeu la emendarea textelor unor scriitori latini.* (Naeuius ap. Cic., *Orator*, XLV, 152; *Consol. ad Liuiam*, 388). În *Istoria critică a românilor*, I², p. 249 — 252 (București, 1875), B. P. Hasdeu conjecturează numele Oltului în cele două texte amintite, propunând să se citească *Alutum* în loc de *Algidum* (*algidum? algidam?*) în primul și *Alutus* în loc de *Apulus* (*Appulus*) în cel de al doilea. Foarte importantă dacă s-ar dovedi adevărată, căci ar anticipa cu patru secole atestarea Oltului (pomenit cu certitudine la Ptolemeu, *Geogr.* III, 8, 2), conjectura vizează în realitate un *locus desperatus*, căci cuvântul se află la sfârșit de vers, într-o frază care continuă evident, așa încît cuvântul pare mai degrabă epitetul unui nume propriu din versul următor. Cealaltă conjectură pentru care Hasdeu aduce zece importante argumente (*op. cit.* p. 249—251) istorice, geografice și de structura internă a textului, este mult mai plauzibilă, atît prin epoca compunerii *Consolației*, cît și sub raport paleografic, *L* putînd fi ușor confundat cu *P* în cursiva majusculă de sec. I e.n., iar *t* cu *l* în minuscula carolingiană, sub influența familiarului *Apulus* italic în locul necunoscutului *Alutus*.

Discuții. Pun întrebări și prezintă observații: prof. R. VULPE, N. I. BARBU, E. DOBROIU, A. PIATKOWSKI, VL. DUMITRESCU, TR. COSTA, AL. GRAUR.

Prof. R. VULPE nu crede că *algidus*, adjectiv, poate fi înlocuit în text cu *Alutus*.

Acad. A. GRAUR atrage atenția asupra caracterului hazardat al conjecturilor și al speculațiilor etimologice aduse în discuție; cantitatea vocalelor din toponimele invocate aici e necunoscută.

Discuții privind situația limbilor clasice în învățămîntul liceal. Prof. N. I. BARBU prezintă un raport care urmează a fi înaintat Ministerului și care cere, în esență, mărirea numărului de ore acordat limbii latine și celei grecești în liceele clasice și menținerea limbii latine la toate secțiile liceelor, cu o pondere crescută la secțiile umaniste.

Iau cuvîntul, propunînd completări la raport: I. FISCHER, prof. C. DRĂGULESCU, E. DOBROIU, I. FRANGA, M. NICOLAESCU, DR. C. SĂNDULESCU, VL. DUMITRESCU.

În încheiere, acad. AL. GRAUR propune să se dea mandat comisiei de redactare conduse de prof. N. I. BARBU de a aduce raportului modificările necesare, pentru a fi apoi înaintat, în numele Societății, Ministerului Învățămîntului. Propunerea a fost aprobată.

Ședința se ridică la ora 21.

CXIV

ȘEDINȚA DIN 9 IANUARIE 1969

Prezidează acad. AL. GRAUR, președinte.

Ședința se deschide la ora 18²⁰.

Membrî prezenți: I. Acsan, V. Arjoca, N. I. Barbu, Al. Barnea, E. Doruțiu-Boilă, L. Buzdugan, Gh. Ceaușescu, Al. Cizek, I. G. Coman, M. Gramatopol, Al. Graur, A. Horhoianu, V. Nicolae, M. Nicolaescu, Șt. Papadîma, A. Piatkowski, A. Pirvulescu, Gh. Poenaru Bordea, C. Poghirc, E. Poghirc, D. Popescu, Em. Popescu, M. Popescu, Sebastiana Popescu, C. Săndulescu, Gh. Sirbu, D. Slușanschi, N. I. Ștefănescu, R. Vulpe.

Invitați: M. Babeș, N. Corciu, A. Pippidi, Ec. Vulpe.

Neerolog. Prof. R. VULPE evocă figura profesorului THEOFIL SIMENSCHY de la Universitatea din Iași, decedat în 15 decembrie 1968.

Alegeri de noi membri. A fost aleasă membră a Societății prof. NESTORA CORCIU (recomandată de prof. V. ARJOCA și Dr. C. SĂNDULESCU).

Prezentări de lucrări recente. Prof. C. POGHIRC: Fr. Semi, *Il sentimento di Cesare*, Padova, 1966; B. Bravo, *Philosophie, histoire, philosophie de l'histoire*, Wrocław, 1968; W. Dressler, *Studien zur verbalen Pluralität*, Viena, 1968. Gh. POENARU BORDEA: M. A. Levi, *L'Italia antica*, I—II, Milano, 1968; M. A. Levi, *L'Impero Romano*, I—III, Torino, 1967. Prof. R. VULPE: N. Iorga, *Materiale pentru o istoriologie umană*, București, 1968.

Comunicare. Prof. R. VULPE, *Excidium Histriae*. (Vezi „Studii clasice”, XI, 1969, p. 157—172).

Discuții. Pun întrebări și prezintă observații: prof. N. I. BARBU, Dr. C. SĂNDULESCU, Gh. POENARU BORDEA, M. GRAMATOPOL, E. DORUȚIU-BOILĂ, C. POGHIRC, AL. GRAUR.

După Gh. POENARU BORDEA, situația tezaurului numismatic trebuie atrasă în discuție.

Ședința se ridică la ora 19⁴⁵.

CXV

ȘEDINȚA DIN 6 FEBRUARIE 1969

Prezidează acad. AL. GRAUR, președinte.

Ședința se deschide la ora 18³⁰.

Membri prezenți: N. I. Barbu, Al. Barnea, C. Chircu, Tr. Costa, Val. Georgescu, Al. Graur, Gh. Guțu, Vl. Iliescu, M. Jacotă, M. Manolescu, Val. Nicolae, M. Nicolaescu, C. Poghirc, E. Poghirc, Aurel Popescu, Sebastiana Popescu, M. Russu, R. Vulpe.

Prezentări de lucrări recente. Prof. C. POGHIRC: Al. Graur, *Tendințe actuale ale limbii române*, București, 1969. Prof. N. I. BARBU: El. Slave, L. Wald, *Ce limbi se vorbesc pe glob*, București, 1969.

Comunicare. Prof. M. JACOTĂ, *Tendințe romane și tendințe orientale în știința dreptului la Roma*. Punctul central al comunicării îl constituie analiza a două fragmente din *Digeste* (33, 8, 23 pr. și fr. 1), care conțin consultații în chestiuni de afaceri bănești ale sclavilor date de Scaevola (sec. II e.n.), membru al consiliului imperial și prieten al împăratului Marcus Aurelius, bun cunoscător al limbii, obiceiurilor și dreptului grec și oriental. Jurisprudența romană a desfășurat o activitate creatoare neîntreruptă, dar avea un mod tipic de a inova, pe care l-am putea numi conservator. Adaptarea vechiului drept la nevoile timpului, etc și inovațiile strict necesare, erau înfăptuite cu mijloace tradiționale, iar rezultatele erau concepute și integrate în cadrele consacrate de obicei. În opoziție cu metoda romană, spețele din Scaevola vădesc o altă mentalitate despre interpretarea și elaborarea dreptului. Prudentul dă o soluție conformă cu realitățile sociale și economice, dar care nu are sprijin nici în texte, nici în principiile generale și nu se bazează nici pe procedeele tehnice obișnuite pentru a inova (de ex. ficțiunile). Soluția lui Scaevola contrazice deschis principiile consacrate. În felul acesta, soluția apare utilă, echitabilă, dar arbitrară. Asemenea soluții rămân cu totul izolate în ansamblul operei jurisconștilor romani. Autorul apropie această concepție de cea grecească privind dreptul și elaborarea dreptului, pe care o caracterizează provizoriu ca „orientală”.

Discuții. Prezintă observații prof. N. I. BARBU, A. POPESCU, R. VULPE, Vl. ILIESCU, C. POGHIRC.

Ședința se ridică la ora 20.

CXVI

ȘEDINȚA DIN 6 MARTIE 1969

Prezidează acad. AL. GRAUR, președinte.

Ședința se deschide la ora 18²⁰.

Membri prezenți: I. Acsan, V. Arjoca, N. I. Barbu, G. Bunescu, L. Buzdugan, E. Cizek, I. G. Coman, N. Corciu, D. Crăciun, P. Creția, C. Georgescu, M. Gramatopol, A. Graur, M. Guțu, A. Horhoianu, Tr. Lăzărescu, Margareta Nasta, M. Nasta, V. Nicolae, M. Nicolaescu, M. V. Petrescu, A. Piatkowski, C. Poghirc, E. Poghirc, C. Popescu, Cl. Popovici, M. Russu C. Săndulescu, D. Slușanschi, N. Ș. Tanașoca, J. Unguru, J. Zezeanu.

Invitați: I. Barnea, V. Fettinger.

Alegeri de noi membri. A fost ales membru al Societății prof. ION BANU (recomandat de prof. N. I. BARBU și C. POGHIRC).

Prezentări de lucrări recente. E. CIZEK : Cn. Naeui *Belli Poenici fragmenta* (ed. A. Mazzarino), Messina, 1966 ; I. Lana, *L. Annaeo Seneca e la posizione degli intellettuali romani di fronte al Principato*, Torino, 1963. Prof. TR. LĂZĂRESCU : *Vita Latina* (Avignon), 34, 35, 1968. N. Ș. TANAȘOCA : 'Αθηναί, 1966—1967 ; F. Bertini, G. Barabino, *Studi Noniani*, Genova, 1967 ; P. Rutilii Lupi *Schemata dianoeas et lexeos* (ed. G. Barabino), Genova, 1967 ; *Bulletin de l'Association Guillaume Budé*, XXVII, 1968, 4 ; *Bulletin de la classe des Lettres ... de l'Académie Royale de Belgique*, LIV, 1968, 4—9. Prof. N. I. BARBU : Cicero, *Filipice* (trad. D. Crăciun, studiu introd. G. Guțu), București, 1968.

Comunicare. M. NASTA, *Stihomilia „recunoașterii” și ultimul stasimon din Oedip Rege*. Adeseori în tragedia sofocleică progresiunea dialogului și eficacitatea sa depind în mod hotărâtor de factura *stihomiliei*. Direct proporțional cu tensiunea dramatică și „verbală” (elipse, replici dislocate ale stihomiliei) din episodul IV, modulațiile și perioadele din *stasimon*-ul care urmează au fost amplificate în mod deliberat, pentru a se obține un efect de contrast — o alternare a modalităților de expresie întrebuițate în cele două faze (dialog vorbit în *episodion* „lamento” fără replică în *stasimon*). Prima parte a comunicării analizează principiul dinamic al succesiunii (sau, mai exact, al p r o g r e s i u n i i) replicilor în *stihomilie*. În studiile lor, Gross, în 1905, și Jens, în 1955, au reliefat mai ales funcția recurențelor și măiestria cu care au fost utilizate cuvinte sau „expresii-cheie” (la Jens „Stichwörter”). Autorul comunicării scoate în evidență mișcarea „stringent-chinuitoare” a replicilor. Pentru Jens ea reprezintă un fel de călăuzire forțată („ein Hinziehen und Lenken”) : pe această cale păstorul teban este adus în fața inevitabilului — în fața unui adevăr care îl doboară în primul rînd pe Oedip. De fapt opoziția caracterelor (antagonismul de tip tradițional sofocleic) se reduce tot mai mult la o înfruntare agonală de replici și enunțuri. Folosind un model semiotic bazat pe analiza tipurilor de opoziție la Trubetzkoi, autorul distinge următoarele varietăți de „cuplaje” sau perechi de replici : pereche *antinomică* (de ex. 1151~1152) ; „cuplaj” *echipolent* (de ex. 1169~1170) ; diferite tipuri de *integrare* (cea mai simplă formulă „întregește” sau completează fraza interogativă — uneori chiar un e m i s t i h — prin elemente care alcătuiesc răspunsul sau *perechea integrativă*). Pentru varietatea configurațiilor posibile este instructivă comparația secvențelor 1155—1159 și 1173—1181). Dialogul acestei duble *anagnorisis* din final (păstorul teban este recunoscut și i d e v e s t i t o r) devine cea mai originală scenă de acest fel : o „autorecunoaștere”. Trezind apoi la secțiunea corală, autorul consideră lamentația corului drept un răspuns emotiv — un răgaz al meditației înfiorate în care aflăm expresia compasiunii. "Ελεος, reacția psihologică definită cu pregnanță de Aristotel, capătă semnificația unui elan pozitiv, de solidaritate. Se anunță totuși reacția din scena următoare : *mila și groaza în fața vinovatului*.

Dintre corespondențele *episodion IV~stasimon IV* o atenție deosebită merită versurile și temele simbolice care aduc încheierea celor două părți. Din nou alternanța lumină – întuneric :

v. 1183 ὃ φῶς, τελευταῖόν σε προσβλέψαιμι

și „răspunsul” corului la distanță :

vv. 1221 – 1223 ἀνέπνευσά τ' ἐκ σέθεν

καὶ κατεκοίμασα τοῦμὸν ὄμμα

Oedip dorește să vadă lumina (ziua) pentru cea din urmă oară. Corul îi mărturisește că prin faptele dezvăluite i-a cufundat ochii într-un somn apăsător. După corelațiile strînse de replici, fraze și cuvinte, cuplat în alcătuirea *stihomiliei*, secțiunea lirică este dominată de răspunsuri-ecou, de efecte simetrice la distanță (uneori „responsiune” pe diferite niveluri) sau de prefigurări.

Discuții. Au prezentat observații M. GRAMATOPOL, E. CIZEK, V. FETTINGER, A. PIATKOWSKI, prof. N. I. BARBU, acad. AL. GRAUR.

M. GRAMATOPOL consideră că ar fi fost necesară compararea cu Eschil.

A. PIATKOWSKI pune problema originilor folclorice ale procedeeului, care nu e specific exclusiv dramei.

Prof. N. I. BARBU sugerează extinderea analizei la alte tragedii ale lui Sofocle, necesară verificării afirmațiilor autorului.

Ședința se ridică la ora 20¹⁵.

CXVII

ȘEDINȚA DIN 3 APRILIE 1969

Prezidează acad. AL. GRAUR, președinte.

Ședința se deschide la ora 18¹⁵.

Membri prezenți : I. Acsan, R. Albala, I. Banu, N. I. Barbu, Al. Barnea, V. Bălăianu, G. Bunescu, Gh. Ceașescu, Al. Cizek, E. Cizek, I. G. Coman, N. Corciu, Tr. Costa, D. Crăciun, G. Creția, P. Creția, R. Cristescu-Ocheșanu, M. Crișan, Fl. Demetrescu, I. Donat-Stoianovici, M. Dușescu, M. Economu, I. Fischer, Fl. Fugariu, C. Georgescu, Al. Giurgea, Al. Graur, M. Helco, R. Iordache, M. Manolescu, M. Marinescu-Himu, Gh. Mușu, Margareta Nasta, M. Nicolaescu, S. Nicolau, N. I. Niculiță, Z. Petre, M. V. Petrescu, A. Piatkowski, C. Poghirc, E. Poghirc, Cl. Popovici, M. Russu, C. Săndulescu, P. Sfetețu, E. Slave, Al. Suceveanu, N. Ș. Tanașoca, J. Unguru, R. Vulpe, L. Wald.

Invitați : I. Barnea, P. Ceașescu, R. Costescu, N. Ghinoiu, C. Moldoveanu, M. Profeta, A. Rădulescu, A. Zwoelfer.

Acad. AL. GRAUR salută prezența prof. ALAIN MICHEL, de la Facultatea de litere din Paris (Sorbona).

Conferință. A. MICHEL, *Tacite a-t-il une philosophie de l'histoire?* (Vezi mai sus p. 105 – 115.)

Ședința se ridică la ora 19¹⁵.

CXVIII

ȘEDINȚA DIN 8 MAI 1969

Prezidează acad. AL. GRAUR, președinte, și prof. N. I. BARBU, vicepreședinte.

Ședința se deschide la ora 18¹⁵.

Membri prezenți : N. I. Barbu, Al. Barnea, M. Fr. Băltăceanu, G. Bunescu, L. Coconea, N. Corciu, Tr. Costa, G. Creția, E. Dobroiu, A. Donciu, H. Dumitrescu, Vl. Dumitrescu, I. Fischer, Fl. B. Florescu, C. Georgescu, Val. Georgescu, Al. Graur, M. Guțu, M.

Hetco, Vl. Iliescu, R. Iordache, L. Lupaș, M. Manolescu, M. Marinescu-Himu, M. Nasta, M. Nichita, V. Nicolae, S. Nicolau, Z. Petre, M. V. Petrescu, A. Piatkowski, C. Poghir, E. Poghir, C. Popescu, David Popescu, Sebastiana Popescu, Cl. Popovici, M. Russu, C. Săndulescu, Gh. Sirbu, D. Slușanschi, N. I. Ștefănescu, N. Ș. Tanașoca, M. Tîțu-Băluță, J. Unguru.

Invitată : E. Onca.

Acad. AL. GRAUR evocă figura colegului nostru VIRGIL POPESCU, decedat în 15 aprilie 1969, și face o scurtă prezentare a activității didactice și științifice a celui dispărut. Adunarea păstrează un minut de reculegere.

Alegeri de noi membri. Au fost aleși membri ai Societății : prof. AUREL DUMITRAȘCU (recomandat de M. IRIMIA și R. OCHEȘANU), ALEXANDRA-MARIA ȘTEFAN (recomandată de L. LUPAȘ și I. FISCHER), prof. ANA MARCU (recomandată de prof. M. RUSSU și R. VULPE.)

Prezentări de lucrări recente. Prof. M. MARINESCU-HIMU : K. Vouvreris, *Κλασική παιδεία και ζωή*, Atena, 1969. N. Ș. TANAȘOCA : Pseudo-Homer, *Der Froschmäusekrieg*, Theodoros Prodromos, *Der Katzenmäusekrieg*, griechisch und deutsch von H. Ahlborn, Berlin, 1968. I. FISCHER : Sappho, *Lieder*, griechisch und deutsch herausgegeben von Max Treu, München, 1968.

Comunleare. Acad. AL. GRAUR, *Originea verbelor latinești compuse cu -fico*. (Vezi „Studii clasice”, XI, 1969, p. 27–30).

Discuții. Pun întrebări și prezintă observații prof. GH. SIRBU, I. FISCHER și N. I. BARBU.

Comunleare. D. SLUȘANSCHI, *Al doilea discurs al lui Curiaius Maternus în Dialogus de oratoribus*. În manuscrisele care conțin *Dialogul* se menționează că, între actualele capitole 35 și 36 din Hersfeldensis, lipsea o anumită cantitate de text ; în lacună a dispărut sfârșitul celui de al doilea discurs al lui Messalla și începutul ultimului discurs atribuit lui Maternus. În favoarea acestei atribuirii, deci împotriva împărțirii în două a ultimei disertații (prin postularea unei lacune după 40,1) pot fi aduse două noi argumente de ordin general : (1) Nu există nici un indiciu că tehnica desfășurării *Dialogului* s-ar fi schimbat o dată cu începutul celui de al doilea discurs al lui Messalla. Dimpotrivă, un joc subtil între situația acuzării și cea a apărării duce mai departe convenția „procesului literar”, care oferise cadrul primelor două etape ale discuției. (2) Acest ultim discurs pare a fi alcătuit după o schemă unică, a cărei poetică îndepărtare față de tiparele retorice se îmbină foarte bine cu figura lui Maternus, cu retragerea sa către lumea poeziei.

Discuții. Iau parte la discuții prof. C. POGHIR, N. I. BARBU și M. NASTA.

C. POGHIR pune problema valorii argumentelor bazate pe paralelismul de structură al unor elemente în cazul operelor de întindere redusă.

N. I. BARBU consideră că deosebirile de ton între cele două discursuri ale lui Maternus au la bază deosebirile de fond dintre ele ; de aceea aceste deosebiri nu reprezintă contradicții și nu pot fi invocate în favoarea scindării celui de al doilea discurs.

Ședința se ridică la ora 19⁴⁰.

CXIX

ȘEDINȚA DIN 5 Iunie 1969

Prezidează acad. AL. GRAUR, președinte.

Ședința se deschide la ora 18²⁰.

Membri prezenți: V. Antonescu, N. I. Barbu, Al. Barnea, Gh. Ceaușescu, I. G. Coman, N. Corciu, Tr. Costa, I. Fischer, Fl. Bobu Florescu, C. Georgescu, Al. Giurgea, Al. Graur, Al. Horhoianu, M. Manolescu, M. Marinescu-Himu, M. Nichita, Val. Nicolae, M. Nicolaescu, M. V. Petrescu, A. Piatkowski, A. Pirvulescu, M. Popa, Aurel Popescu, C. Popescu, David Popescu, Teodor Popescu, Cl. Popovici, C. Săndulescu, Gh. Sirbu, J. Unguru.

Invitat: A. Popovici.

Prezentări de lucrări recente: I. FISCHER: S. Döpp, *Virgilischer Einfluss im Werk Ovids*, München, 1968; K. Büchner, *Römische Literaturgeschichte*, Stuttgart, 1968; Boethius, *Trost der Philosophie* (Deutsch von K. Büchner, Einf. von Fr. Klingner), Bremen, 1964.

Comunleare. Prof. I. G. COMAN, *Trăsăturile titanului Prometeu la Eschil și evoluția mitului său de-a lungul timpului*. Comunicarea arată originile mitului lui Prometeu în cultul, literatura și cultura greacă, subliniind trăsăturile fundamentale ale personajului, îndeosebi la Eschil: ura față de zei, dragostea față de oameni, furtul focului, protestul împotriva tiraniei, dorul de libertate, darul profeției, suferința îngrozitoare. Sunt înfățișate apoi caracteristicile ființei și acțiunii Titanului la o seamă de autori clasici și postclasici ca: Aristofan, Platon, Callimach, Heraclide Ponticul, Ovidiu și Lucian, pe urmă la scriitori patristici ca: Tertulian, Lactanțiu, Clement Alexandrinul, Augustin, în fine în epoca modernă la autori ca: Shaftesbury, Goethe, Shelley. Trecut prin diferite faze și sinteze, mitul lui Prometeu a suferit o evoluție interesantă. Titanul a devenit simbolul evoluției spirituale a Europei însăși. Europa a trebuit să sufere de atâtea ori „martiriul inteligenței”, ceea ce i-a permis să-și înscrie Prometeii săi în calendarul martirilor pentru progres. Ceea ce se poate păstra din moștenirea prometeică este spiritul de dreptate, de libertate, de bunălate și de dragoste care a structurat și a dirijat totdeauna gândirea și acțiunea Titanului. Iubirea sa de oameni unită cu sacrificiul îl apropie de Hristos, dar ei nu pot fi înlocuiți unul cu altul și nici derivați unul din altul.

Discuții. Pun întrebări și iau parte la discuții: prof. M. MARINESCU-HIMU, N. I. BARBU, I. FISCHER, Dr. C. SĂNDULESCU, M. V. PETRESCU, AL. GRAUR.

Prof. M. MARINESCU-HIMU consideră că părinții bisericii s-au referit exclusiv la faza elementară a mitului; de aici paralelismul cu Hristos.

Prof. N. I. BARBU atrage atenția asupra faptului că imaginea unui Prometeu revoltat a fost pusă în circulație mai ales în perioada romană, de poeții latini și de Lucian.

Acad. AL. GRAUR pune în legătură evoluția mitului cu evoluția societății; în detalii intervine personalitatea și ideologia autorului care tratează subiectul.

Ședința se ridică la ora 20¹⁵.

CXX

ȘEDINȚA EXTRAORDINARĂ DIN 9 OCTOMBRIE 1969

Prezidează prof. R. VULPE, vicepreședinte.

Ședința se deschide la ora 18²⁰.

Membri prezenți: N. I. Barbu, G. Bunescu, Tr. Costa, D. Crăciun, R. Cristescu-Ocheșanu, E. Dobroiu, E. Doruțiu-Boilă, C. Drăgulescu, I. Fischer, C. Georgescu, Val.

Georgescu, Al. Giurgea, Vl. Iliescu, A. Marcu, Ș. Mironescu, V. Nicolae, M. Nicolaescu, D. M. Pippidi, C. Poghiric, E. Poghiric, Aurel Popescu, C. Popescu, David Popescu, Em. Popescu, Sebastiana Popescu, G. Săndulescu, D. Slușanschi, N. Ș. Tanașoca, A. Tuzu, R. Vulpe.

Invitați: L. Alfonsi, R. Alfonsi, E. Betea, K. Büchner, P. Ceașescu, I. Dinischiotu, E. Popescu, Gr. Tănăsescu.

Prof. R. VULPE salută prezența profesorilor KARL BÜCHNER (Freiburg/Br.) și LUIGI ALFONSI (Pavia).

Conferință. Prof. K. BÜCHNER, *Römische Konstanten und Ciceros De legibus*. Conferința își propune două scopuri și de aceea este constituită din două părți. Cicero își construiește legislația bazându-se pe natura omului. Soliditatea constantelor romane ale vieții este fundamental pe care se proiectează raționamentul lui Cicero. Marile adevăruri care își cer codificarea duc la forma ciceroniană a dreptului natural, echivalată în mod nejustificat cu așa-numitul drept natural stoic. De aceea, în prima parte, au fost descrise aceste constante: relațiile dintre părinți și copii, dintre profesor și elev, dintre magistrat și cetățean, dintre om și natură, știință, divinitate și religie.

Analiza primei cărți din *De legibus* s-a concentrat asupra celei de a doua părți a cărții, originea dreptului natural. Pentru a fi înțeleasă, este necesară mai întâi punerea în ordine a textului: 1,16, *honesta* trebuie menținut; rezumatul, 1,35, arată că în 1,27, nu poate fi introdus < *ita* > înainte de *ornavit*; în fraza finală din 1,29, introducerea unui *naturam* ar strica sensul și tensiunea; sfârșitul par. 1,32, prezintă, cum a observat Plinval, o lacună; aceasta ar putea fi completată în felul următor: „consecința e < că oamenii le este necesară filozofia, inteligența, înțelepciunea >, fiindcă învățătura unei vieți drepte îi face mai buni”.

Abia după constituirea textului este posibil să se constate că Cicero, cu ajutorul unor expuneri didactice, de factură stoică, ajunge de fiecare dată, la sfârșitul diviziunilor, la rezultate originale, care oferă, legate între ele, următoarea desfășurare a raționamentului: divinitatea a vrut ca omul să fie punctul de plecare al celorlalte lucruri. De aceea l-a făcut părtaș la spiritul divin, care lînce spre perfecțiune prin forțele sale proprii. De vreme ce toți oamenii sînt egali cel puțin în capacitatea de a învăța, oricine poate, cu ajutorul unei călăuze, să ajungă la o înțelepciune matură, împlinire a ființei sale. La *virtus*. Această călăuză, necesară oamenilor, este dezvoltarea căii drepte de viață; necesitatea călăuzei devine evidentă prin constatările străduințelor greșite ale oamenilor care, în fond, iubesc binele și urăsc răul. Acest raționament duce apoi la demonstrarea faptului că oamenii sînt legați între ei prin tendința naturală spre bine și prin aceasta sînt reuniți într-o comunitate bazată pe drept. Se poate observa că, pornind de la principiul dinamic al înțelepciunii, Cicero ajunge, către sfârșitul cărții, la un imn închinat filozofiei: omul își desăvîrșește ființa *sapientia* duce.

Diverse. Prof. R. VULPE anunță conferința pe care prof. L. ALFONSI o va ține în ziua de 10 oct. la Facultatea de limbi clasice și romanice, intitulată *Il problema della pluralità delle culture nella società latina dell'impero*.

Ședința se ridică la ora 19⁴⁰.

CXXI

ȘEDINȚA EXTRAORDINARĂ DIN 6 NOIEMBRIE 1969

Prezidează acad. AL. GRAUR, președinte.

Ședința se deschide la ora 18²⁰.

Membri prezenți: V. Antonescu, N. I. Barbu, L. Cocone, I. G. Coman, N. Corciu, E. Dobroiu, I. Fischer, C. Georgescu, Val. Georgescu, Al. Graur, M. Hetco, M. Mano-

Ilescu, A. Marcu, M. Marinescu, M. Marinescu-Himu, H. Mihăescu, Margareta Nasta, M. Nichita, A. Piatkowski, D. M. Pippidi, E. Poghir, Aurel Popescu, David Popescu, Cl. Popovici, M. Russu, N.Ş. Tanaşoca, R. Vulpe.

Invitaţi : A. Garzya, I. Gîrbă, Fl. Văcărescu.

Acad. AL. GRAUR salută prezenţa prof. ANTONIO GARZYA de la Universităţile din Macerata şi Napoli şi anunţă conferinţele pe care oaspetele italian le va ţine în cursul şederii sale în Bucureşti.

Conferinţă. Prof. A. GARZYA, *Technique dramatique et message moral dans le théâtre d'Euripide*. (Vezi mai sus, p. 39—47.)

Şedinţa se ridică la ora 19²⁰.

CXXII

ŞEDINŢA DIN 13 NOIEMBIE 1969

Prezidează prof. N. I. BARBU, vicepreşedinte.

Şedinţa se deschide la ora 18¹⁵.

Membri prezenţi : I. Acsan, N. I. Barbu, Tr. Costa, I. Fischer, A. Giurgea, A. Marcu, V. Nicolae, D. M. Pippidi, C. Săndulescu, Gh. Sirbu.

Constatîndu-se că numărul membrilor prezenţi nu permite constituirea Adunării Generale, în vederea căreia fusese convocată şedinţa, se hotărăşte, în conformitate cu prevederile statutare, aminorca Adunării pentru ziua de joi, 20 noiembrie, ora 18.

CXXIII

ŞEDINŢA DIN 20 NOIEMBIE 1969

Adunare generală anuală

Prezidează acad. AL. GRAUR, preşedinte.

Şedinţa se deschide la ora 18³⁰.

Membri prezenţi : I. Acsan, I. Aisner, I. Banu, N. I. Barbu, V. Bălăianu, E. Doruţiu-Boilă, M. Bucovală, Gh. Cantacuzino, C. Chircu, N. Corciu, D. Crăciun, Fl. Demetrescu, E. Dobroiu, C. Drăgulescu, I. Fischer, Fl. B. Florescu, I. Franga, C. Georgescu, Val. Georgescu, Al. Giurgea, Al. Graur, N. Lascu, Tr. Lăzărescu, L. Lupaş, M. Manolescu, A. Marcu, M. Marinescu-Himu, M. Munteanu, V. Nicolae, M. Nicolaescu, S. Nicolau, M.-V. Petrescu, A. Piatkowski, D. M. Pippidi, C. Poghir, E. Poghir, Ana Popa, M. Popa, Aurel Popescu, Sebastian Popescu, Cl. Popovici, M. Russu, C. Săndulescu, M. Simionescu, Gh. Sirbu, E. Slave, N. I. Ştefănescu, O. Tcaciuc, J. Zezeanu.

Neputînd participa la Adunarea generală din motive de forţă majoră, au trimis adeziuni scrise, prin care se asociază la hotărîrile majorităţii : Gh. Badea, A. Botez, Gh. Condurache, N. Condurache, N. Corneagă, Tr. Diaconescu, I. Gheorghişă, N. Gostar, Teodor Popescu, P. Scripcă, Iorgu Stoian, N. Toderăşcu, C. Tucaliuc, N. Voinescu.

Fiind convocată pentru a doua oară, Adunarea generală este statutar constituită cu orice număr de membri prezenţi. Se trece de aceea la dezbaterea problemelor înscrise în ordinea de zi.

Raportul de activitate al Biroului pe anul 1968—1969, prezentat de I. FISCHER :

În acest an îmi revine în mod excepțional cinstea de a prezenta raportul de activitate al Biroului ; faptul se datorează absenței din țară pentru aproape toată perioada care constituie obiectul discuției de azi a secretarului nostru general, prof. D. M. Pippidi, invitat, după cum se știe, să ocupe o catedră de istorie antică la Universitatea din Geneva. Justificata Dv. nemulțumire de a nu asculta azi, ca în ultimii zece ani, un raport alcătuit de d-sa este desigur compensată de nu mai puțin justificata satisfacție pe care o încercăm cu toții știind că am fost strălucit reprezentați într-un centru universitar de mare prestigiu.

Înainte de a trece în revistă realizările și dificultățile noastre din anul încheiat, se cuvine să ne îndreptăm gândul către cei care nu mai sînt printre noi : profesorul Virgil Popescu, comemorat în ședința din 8 mai, și Vasile Canarache, directorul Muzeului de arheologie din Constanța, decedat în 4 august ; cei mai mulți din cei de față își amintesc de neobosită energie și inepuizabilul spirit de inițiativă cu care acesta din urmă a ajutat prima manifestare internațională importantă a Societății, Conferința de la Eforie. Propun să păstrăm, în amintirea celor doi colegi dispăruți, un minut de reculegere.

Ca și în ceilalți ani, forma principală de manifestare a Societății au constituit-o ședințele lunare de comunicări ; s-au ținut 11 comunicări, dintre care 8 de filologie și istorie literară (în sensul cel mai larg, mergînd de la critica textuală pînă la raporturile literaturii cu filozofia), una de lingvistică, una de istorie antică și una de drept roman. Înclinarea netă a balanței către istoria literară nu poate decât să ne bucure, deoarece multă vreme a existat temerea că disciplinele istorice, prin dezvoltarea pe care au luat-o la noi, ar putea rupe în favoarea lor și în dauna filologiei propriu-zise echilibrul pe care ne propunem să-l stabilim și să-l menținem. E drept că trei dintre comunicările filologice aparțineau unor distinși colegi străini, profesorii A. Michel (Paris), K. Büchner (Freiburg/Br.) și A. Garzya (Napoli), a căror prezență în mijlocul nostru ne-a adus valoroase informații asupra unor direcții de preocupări și metode de lucru variate și deosebit de interesante. Nu putem să nu semnalăm cu această ocazie și faptul că printre auditorii conferinței profesorului Büchner se afla și savantul latinist de la Pavia, profesorul L. Alfonsi, pe a cărui strălucită vervă intelectuală și ciceroniană eleganță oratorică am putut-o aplauda la conferința ținută de d-sa la Facultatea de limbi clasice.

Problemele puse de situația limbii latine și a celei grecești în învățămîntul secundar n-au fost absente nici în acest an din programul nostru. În ședința din decembrie am ascultat raportul prof. N. I. Barbu asupra acestei chestiuni, dezvoltat apoi într-un memoriu către Minister. Desigur că în această direcție există încă multe aspecte care ne pot nemulțumi, printre care numărul orelor acordate celor două limbi, alcătuirea programelor, amplasarea și încadrarea liceelor clasice etc. și că acțiunea noastră este limitată ; este însă singura sau aproape singura pe care o putem întreprinde, Ministerul neavînd obligația nici de a ne consulta și nici, cu atît mai puțin, de a ține seama de opiniile sau sugestiile noastre.

A doua formă de concretizare a activității noastre, revista „Studii clasice”, reflectă, în parte măcar, ședințele de lucru : numeroase comunicări devin articole de revistă, iar cronica din ultimele pagini ale publicației rezumă comunicările și discuțiile. După mulți ani, ne aflăm din nou în plăcuta situație de a ne prezenta în fața Adunării Generale cu tomul XI apărut și distribuit abonaților din țară. Volumul, de care nu ne îndoim că ați luat cunoștință, cuprinde, într-un număr de pagini mai mare decât al celui precedent (470 față de 392), articole datorate specialiștilor din țară și unor colaboratori de marcă din străinătate (din rîndul acestora ne limităm să amintim numele lui J. Chadwick și J. Carrière), obișnuitele cronici și din ce în ce mai multe recenzii (aproape 90 de pagini), a căror semnificație și utilitate nu mai trebuie

subliniată; numărul total al colaboratorilor se ridică la 34, dintre care numai 5 sînt străini cifre care se dispensează, credem, de comentarii. Răspîndirea și prestigiul peste hotare al revistei sînt în continuă creștere. Sîntem prezenți în rafturile principalelor biblioteci de specialitate din toate colțurile lumii, din Norvegia pînă în Africa de sud, din Japonia pînă în Australia, din Canada pînă în Argentina; dar din rafturile bibliotecilor volumele trec deseori pe masa de lucru a filologilor, ceea ce rezultă din faptul că articolele publicate în paginile noastre sînt din ce în ce mai des citate, iar titlul revistei apare abreviat nu numai în marile repertorii bibliografice, dar și în listele, restrinse și selective, ale unor lucrări de strictă specialitate. Audiența largă de care ne bucurăm se reflectă și în sporirea numărului publicațiilor și instituțiilor cu care întreținem un schimb permanent (28 de reviste, în afară de instituțiile care, nedispunînd de periodice, ne trimit cărți sau teze de doctorat), precum și a caselor de editură care ne solicită recenzarea unor volume recente; consultarea paginilor 395—397 ale volumului XI ne oferă o imagine elocventă a acestei stări de lucruri: numai în perioada 1 ianuarie — 31 martie 1969 au fost primite la redacție 50 de publicații; de altfel, nu numai că toate ofertele noastre de schimb sînt acceptate, dar primim noi înșine cereri în acest sens.

Dacă în țară difuzarea revistei nu este tot atît de multumitoare, faptul se datorează, în parte, unui sistem defectuos de repartizare a publicațiilor către librării (pe care, deocamdată, nu sîntem în măsură să-l influențăm); o soluție parțială e însă posibilă: abonamentul. Vă rugăm să considerați aceasta drept o sugestie și un apel, deoarece soarta și rațiunea de a exista a revistei depind în bună măsură de ecoul ei intern.

Și mai puțin pozitive sînt știrile pe care le putem da cu privire la colecția bilingvă; în raportul de anul trecut se amintea că statutul colecției a fost întocmit și înaintat Ministerului, că o comisie tehnică a fost numită și se aștepta ca „filologii cu care s-au purtat discuții și s-au stabilit termene să-și onoreze angajamentele”; Biroul n-a intrat însă în posesia nici unu; manuscris; sperăm că această întîrziere provine exclusiv din atenția filologilor de a-și desăvîrși lucrările, ajunse în faza finală a redactării, și că în agendele lor personale obligațiile luate față de Societate figurează pe primul loc în ordinea urgenței.

Trecînd acum la relațiile internaționale ale Societății trebuie să amintim că în acest an am participat la două congrese: al XI-lea Congres „Eirene”, ținut la Varșovia în octombrie 1968, și al V-lea Congres internațional de studii antice, ținut la Bonn la începutul lunii septembrie 1969. Societatea a făcut tot ce i-a stat în putere spre a facilita o participare cit mai numeroasă la aceste reuniuni: a înaintat Ministerului propuneri privind numirea de delegați oficiali, a acordat ajutoare materiale substanțiale colegilor care au prezentat comunicări, a organizat deplasarea unor grupuri de excursioniști prin ONT; asupra altor direcții ale eforturilor noastre, cu caracter mai mult individual, nu e cazul să insistăm aici. Se cuvine să semnalăm realizările noastre științifice, prilejuite de aceste congrese: la Varșovia, delegația noastră, compusă din 23 de persoane, a prezentat 14 comunicări, iar la Bonn două rapoarte și o comunicare; cifrele nu reflectă desigur parțial importanța contribuției noastre, dar limitele acestui raport nu permit intrarea în detalii; de altfel, actele Congresului de la Varșovia urmează să apară, ceea ce va permite tuturor o apreciere corectă a lucrărilor. Concomitent cu cele două Congrese s-au ținut ședințele de comitet ale organizațiilor care le-au patronat: comitetul „Eirene” și, respectiv, Consiliul și Adunarea generală a FIEC. Dintre hotărîrile celei dintîi se cuvine să menționăm faptul că cea de a XII-a Conferință „Eirene” se va desfășura, după toate probabilitățile, la noi, în toamna 1971 sau, mai degrabă, în primăvara 1972; Adunarea generală a FIEC ne-a făcut cinstea de a-l alege pe secretarul nostru general printre

membrii consiliului de conducere al Federației. Abordarea acestei probleme, a recunoașterilor internaționale, ne oferă plăcutul prilej de a vă aminti de alegerea prof. D. M. Pippidi printre membrii corespondenți ai Academiei „des Inscriptions et Belles Lettres”, una din componentele Institutului Franței.

În raporturile noastre cu Ministerul n-au intervenit evenimente deosebite, dacă excepțăm repetatele controale financiare; cei însărcinați cu această delicată misiune consideră că administrația finanțelor noastre se află într-un stadiu cam elementar față de exigențele regulamentelor în vigoare. Printre reproșurile, ca să folosesc un termen blind și cit mai puțin tehnic, care ni se aduc este însă și unul pe care nu-l putem respinge invocând lupta noastră împotriva excesului de formalism birocratic: încasarea cotizațiilor lasă foarte mult de dorit; de aceea vă adresăm un apel insistent de a ne ajuta, prin îndeplinirea la timp a acestei minime obligații, la rezolvarea celorlalte probleme, mult mai complicate, ale modestei noastre gestiuni financiare.

Înainte de a încheia, câteva cuvinte numai despre relațiile Biroului cu filialele, deoarece activitatea filialelor va fi expusă, după un obicei inaugurat anul trecut, de către președinții acestora. Nu putem aduce, în acest sens, informații cu caracter spectacular, iar intențiile noastre, neurmate, e drept, de acțiuni concrete, de a da o formă mai planificată schimburilor de conferențieri, nu au ajuns să se realizeze altfel decât prin comunicarea ținută în februarie la București de către prof. M. Jacotă din Iași. Discuțiile de azi și propunerile filialelor ar putea aduce după sine progrese în această direcție.

Acestea sînt, expuse pe scurt, principalele linii pe care s-a desfășurat activitatea Biroului în anul încheiat. După citirea celorlalte rapoarte și după o dezbateră pe care o dorim cit mai aprofundată și mai constructivă, vă solicităm cuvenita descărcare.

Raportul de activitate al Filialei din Cluj, prezentat de prof. N. LASCU, președintele Filialei:

În perioada menționată, activitatea desfășurată de Filiala clujeană a Societății de studii clasice a înregistrat o sensibilă îmbunătățire, sub toate raporturile.

Colaborînd sistematic cu Secția de istorie veche a Institutului de istorie și arheologie din Cluj, Filiala a organizat ședințe de comunicări comune, în care unii membri ai Societății au ținut expuneri de diferite teme. Dar în afara colaborării cu Institutul de istorie și arheologie, s-au ținut independent ședințe de comunicări, la care au participat și membrii Filialei care lucrează în învățămîntul liceal. Astfel, în cursul anului 1968—1969 s-au ținut următoarele comunicări:

- 1) I. I. Russu, *Orientalii în Dacia romană* (noiembrie 1968).
 - 2) acad. C. Daicoviciu, *Dicomes* (ianuarie 1969).
 - 3) D. Protase, *Despre granița de răsărit a Daciei romane* (februarie 1969).
 - 4) George Boon de la Muzeul Național din Țara Galilor a făcut o expunere despre *Stăpînirea romană în Britannia*, cu privire specială la exploatarea miniere (aprilie 1969).
 - 5) I. Glodariu, *Importuri sud-dunărene în Dacia preromană* (mai 1969).
 - 6) A. Bodor, *Predarea limbii latine în Occident și în special în S.U.A.* (iunie 1969).
- Demne de relevat sînt comunicările ținute de unii membri în străinătate. Astfel, prof. N. Lascu, președintele Filialei clujene, la Congresul internațional de dramă antică, ținut în luna mai 1969 la Siracusa, a făcut o expunere despre *Rotul sclavilor în teatrul antic*, iar Iudita Winkler, în ianuarie 1969 la München, în cadrul Societății de numismatică, a vorbit despre *Circulația monetară în provincia Dacia*.

Din discuțiile purtate în ședințele de comunicări a reieșit și faptul, pe care ținem să-l relevăm aici, că personalul didactic care predă limba latină la secțiile clasice din licee dorește

să aibă în programul de învățămînt un număr mai mare de ore decît disciplinele cu caracter „real” (matematică, fizico-chimice etc.). Biroul Filialei noastre propune ca Societatea să se preocupe de această problemă, sesizînd-o forurilor superioare. Aceeași problemă a fost ridicată și de prof. N. Lascu la înlînirea cu elevii și profesorii secției clasice de la liceul din Alba Iulia, în aprilie 1969.

Filiala din Cluj, și cu acest prilej, își reînnoiește propunerca făcută în raportul de activitate din 1967—1968, privind editarea unei noi reviste de studii clasice, cu un profil adaptat cerințelor elevilor, cadrelor didactice din licee și unor cercuri largi de cititori.

În încheierea acestui raport, biroul Filialei, constatînd cu satisfacție îmbunătățirea raporturilor dintre centru și Cluj, își exprimă dorința de a avea cît mai curînd și Statutul Societății (textul definitiv), iar cu privire la Congresul de la Bonn constată că, dat fiind costul ridicat al participării, nici unul dintre membrii Filialei din păcate, nu a putut lua parte la lucrările acestei importante reuniuni științifice internaționale.

Raportul de activitate al Filialei din Iași, prezentat de prof. O. Tcacuș, președintele Filialei :

Filiala Iași a Societății de studii clasice, înființată în decembrie 1963 cuprindea în octombrie 1968 un număr de 53 membri. În perioada octombrie 1968 — noiembrie 1969 au fost primiți 4 membri noi (prof. Const. Radu, asist. univ. Mihai Vasilescu, lector univ. Ion Lazăr și asist. univ. Vasilis Zunis).

În aceeași perioadă, Filiala Iași a suferit o grea pierdere prin moartea prof. univ. emerit Theofil Simenschy (dec. 1968) care a ilustrat catedra de latină și greacă de la Universitatea din Iași mai bine de un sfert de veac și a desfășurat în cadrul Filialei o remarcabilă activitate.

În cursul aceluiași an prof. Al. Giurgea din Birlad s-a mutat la București, încît nu mai face parte din Filiala noastră.

În prezent Filiala Iași cuprinde 55 membri (aproape toți cadre didactice din învățămîntul mediu și superior), dintre care 36 sînt din orașul Iași iar restul din diferite județe din Moldova.

În perioada octombrie 1968 — noiembrie 1969 s-au ținut 6 ședințe, în care s-au prezentat comunicări, referate, cărți și reviste din domeniul filologiei clasice și din domenii înrudite, după cum urmează :

1. În ședința din 6 octombrie 1968 tov. prof. univ. Mihai Jacotă a prezentat comunicarea *Observații asupra apariției științei dreptului la Roma*, iar tov. asist. univ. Tr. Diaconescu a prezentat cartea *Les comparaisons, les personifications et les métaphores dans l'œuvre d'Aristophane* de Anna Komornicka, și revista *Romanitas*. În aceeași ședință au fost primiți ca membri ai Filialei Iași tov. prof. Constantin Radu, asist. univ. Mihai Vasilescu și Ion Lazăr, lector la Institutul pedagogic din Suceava.

2. În ședința din 24 noiembrie 1968 tov. conf. univ. Neculai Gostar a prezentat comunicarea *Referințe la Dobrogea în Ponticel lui Ovidiu*, iar tov. prof. Ilie Gheorghîță o informare asupra Congresului de filologie clasică de la Varșovia din octombrie 1968. În aceeași ședință a fost primit ca membru al Filialei Iași tov. asist. univ. Vasilis Zunis de la Facultatea de filologie din Iași.

3. În ședința din 23 martie, 1969, tov. prof. Const. Tucaliuc a prezentat comunicarea *De clade Moldavica elegiae XV (de I. Sommer)*, iar tov. conf. univ. N. Gostar a prezentat cărțile *Pergamon* și *Griechische und römische Kunst in den staatlichen Museen zu Berlin*, ambele de Elisabeth Rhode.

4. În ziua de 20 aprilie 1969 a avut loc ședința pentru comemorarea prof. univ. emerit Theofil Simenschy (decedat în dec. 1968), la care au participat peste 100 tovarăși (cadre didactice și studenți). Cu această ocazie au luat cuvîntul, evocînd activitatea didactică

și științifică a prof. Simenschy, prof. univ. Vasile Arvinte, decanul Facultății de filologie, conf. univ. Ștefan Cuciureanu, șeful catedrei de romanistică și limbi clasice, lector univ. Cicerone Călinescu și asist. univ. Traian Diaconescu. În încheiere tov. asist. univ. N. Todîș rașcu și Ana Cojan au citit fragmente din lucrările prof. Simenschy.

5. În ședința din 12 octombrie 1969 tov. asist. univ. Tr. Diaconescu a prezentat comunicarea *Elemente antice și autohtone în Moartea lui Fulger*, tov. lector univ. N. Baran o informare asupra Congresului internațional de limbă latină de la Avignon, iar tov. conf. univ. N. Gostar a prezentat cărțile *Dictionnaire de la littérature latine* (de Raymond Chevallier), *Dictionnaire de la civilisation romaine* (de Jean-Claude Fredouille) și *Palmyra* (de K. Mi-chatowski).

6. În ședința din 2 noiembrie 1969 tov. prof. Ilie Gheorghii a prezentat comunicarea *O notă despre Homer în prima traducere tipărită în limba română a Halimalei*, tov. asist. univ. N. Todirașcu a prezentat cărțile *Dictionnaire de la civilisation grecque* (de P. Devambez ș.a.) și *Dictionnaire de la civilisation égyptienne* (de G. Posener), iar tov. prof. Gh. Badea a prezentat *Poeziile* lui Catul în traducerea prof. univ. T. Naum și *Imnurile Vedice în traducerea* lui I. Laurian-Postolache.

Menționăm că pînă la adunarea generală a Filialei, care se va ține în decembrie 1969, avem planificate încă două ședințe de comunicări.

Mai menționăm că doi membri ai Filialei (N. Baran și M. Chișleag) au participat la Congresul de limbă latină de la Avignon.

Raportul de activitate al Filialei din Constanța, alcătuit de prof. A. RĂDULESCU, președintele Filialei, și prezentat de M. BUCOVALĂ.

În climatul dobrogean atât de favorabil studiilor despre antichitățile greco-romane, Filiala din Constanța a Societății de studii clasice a înregistrat în perioada noiembrie 1968 — noiembrie 1969 o bogată activitate, care constituie temel pentru speranțe într-o activitate viitoare mai rodnică.

Filiala din Constanța are pînă în prezent ceva mai mult de trei ani de funcționare. În această perioadă ea a reușit să se impună ca un factor de prim ordin în viața științifică și culturală a orașului și a județului, activitatea ei fiind tot mai cunoscută și apreciată de către forurile locale de partid și de stat, de către un public tot mai larg. Se constată o permanentă creștere a numărului membrilor Societății. Dacă filiala s-a constituit inițial pe baza unui nucleu de iubitori ai antichităților greco-romane, proveniți mai ales din orașul Constanța, pe parcurs tot mai mulți cercetători, profesori de istorie sau de limba latină, din întregul județ, au solicitat să fie primiți ca membri ai filialei din Constanța a Societății de studii clasice. Cu regularitate, presa locală consemnează pe scurt aspecte din activitatea filialei, ale conținutului ședințelor de comunicări.

În răstimpul noiembrie 1968 — noiembrie 1969 înregistrăm la Constanța următorul bilanț:

Într-o ședință care a avut loc la 9 noiembrie 1968 au fost prezentate două comunicări. Cea dintîi, *Date arheologice asupra populației băștinașe din Tomis și Callatis* — autor C. Scorpan —, prezintă o importantă contribuție la cunoașterea fenomenului de pătrundere și de persistență a elementului băștinaș geto-dacic în orașele Tomis și Callatis. Cea de a doua, *Inscripții inedite din Dobrogea* — autor Adrian Rădulescu —, a prezentat, printre altele, și două inscripții de o importanță excepțională provenite de la Troesmis și Rasova. Inscripția de la Troesmis aduce importante precizări în legătură cu perioada de guvernare a lui Minicius Natalis în Dobrogea, iar miliarul de la Rasova constituie un important izvor epigrafic pentru localizarea Sacidavei.

La 21 decembrie 1968, în cadrul unei ședințe mai largi cu participarea și a unor invitați din București, au fost prezentate următoarele comunicări:

M. Irimia și A. Dumitrașcu — *Sabia miceniană de bronz descoperită la Medgidia* — care semnaleză o importantă descoperire privind legăturile cu lumea miceniană în epoca bronzului.

Petre Diaconu, *Rolul cetății din insula Păcuil lui Soare în cadrul situației politice a Dobrogei la sfârșitul secolului X*, care aduce știri inedite despre cetatea bizantină de la Păcuil lui Soare.

În luna ianuarie 1969, Muzeul de Arheologie din Constanța a primit vizita arheologului Keneth Painter, de la British Museum — Londra. Domnia-sa a avut amabilitatea ca în cadrul unei ședințe a filialei Societății, care a avut loc la 27 ianuarie, să prezinte o comunicare despre *Vasele de sticlă din colecțiile de la British Museum*.

În luna aprilie am primit vizita unui oaspete de seamă, a prof. Alain Michel, de la Sorbona, care, în ședința din 5 aprilie a filialei noastre, a prezentat comunicarea *Tacite a-t-il une philosophie de l'histoire?*

Remarcăm că unele dintre comunicările amintite au fost deja publicate în *Pontice*, Anuarul Muzeului de arheologie Constanța, iar altele sînt sub tipar, în volumul *Pontice II — 1969* sau în revistele SCIV și Dacia.

Înteruptă în perioada estivală — din cauza faptului că cei mai mulți membri ai filialei din Constanța sînt profesori și, deci, în vacanță —, activitatea a fost de curînd reluată, printr-o ședință de comunicări care a avut loc la 17 octombrie 1969.

La această ședință am avut ca oaspeți pe tov. academician Emil Condurachi, directorul Institutului de arheologie din Bucureștii și pe mai mulți cercetători de la același institut.

În această ședință, tov. C. Scorpan a prezentat comunicarea *Cultul lui Dionysos în Dobrogea* (partea I) — o încercare de sinteză asupra unuia dintre cele mai importante culte antice. În cadrul discuțiilor, tov. academician Emil Condurachi și ceilalți vorbitori au scos în evidență altă importanța cit și dificultățile tratării unui asemenea subiect.

Din punct de vedere organizatoric consemnăm :

Filiala numără aproximativ 15 de membri, dintre care o participare activă la viața societății o au numai circa 35.

De amintit că în cadrul ședințelor de comunicări au fost invitați, în afara membrilor filialei, și studenți ori alte persoane care și-au manifestat interesul pentru unele comunicări, ori pentru activitatea Filialei din Constanța, a conținutului adunărilor ei, în general.

Întreaga activitate a filialei se desfășoară la sediul său din incinta Muzeului de arheologie. Ședințele s-au ținut la muzeu, într-o sală amenajată special în acest scop.

Situația financiară este relatată în succintul raport al casierului. Am dori ca pe viitor să se stabilească o cotă fixă pe care am avea dreptul să o folosim pentru unele nevoi mărunte, corespondență etc.

În fața Filialei din Constanța stau probleme dar și perspective dintre cele mai mari, care cu perseverență și efort vor putea fi îndeplinite.

Pe linia unei mai strînse colaborări, nu numai cu Societatea din București, dar și cu celelalte filiale, din Iași și Cluj, am dori să se preconizeze ținerea unor comunicări de către diferiți specialiști, în vizită la Constanța.

Am dori, de asemenea, ca și pe viitor, diferitele personalități ale vieții științifice — în domeniul studiilor clasice — care ne vizitează țara, să fie invitați să susțină conferințe sau comunicări și la Constanța.

Prin atragerea în rîndul filialei noastre a celor mai pasionați cercetători din Dobrogea ai anticității greco-romane sau ai limbilor clasice, prin activitatea mai eficientă a membrilor filialei, considerăm că activitatea noastră va fi mai evidentă și că vor fi obținute progrese tot mai importante pe linia valorificării științifice a bogatului patrimoniu cultural și istoric al Dobrogei antice.

Raportul asupra gestiunii finanțelor, alcătuit de prof. Tr. COSTA și prezentat de I. FISCHER :

La începutul anului 1968—1969, Societatea de studii clasice avea, raportată din anul precedent, suma de lei 631,75 (șase sute treizeci și unu de lei și șaptezeci și cinci de bani), proveniți din cotizații. În cursul anului 1968—1969, s-au încasat din cotizații lei 2 093 (două mii nouăzeci și trei lei). S-au cheltuit, cu acte justificative, lei 1 371,25 (una mie trei sute șaptezeci și unu de lei și douăzeci și cinci de bani). Au rămas deci în casă, din cotizații, lei 1 353,50 (una mie trei sute cincizeci și trei de lei și cincizeci de bani).

Din subvențiile Ministerului, la 1 octombrie 1968 Societatea a raportat suma de lei 10 137,10, la care s-a adăugat subvenția Ministerului pe 1969, în sumă de 18 000 lei. S-au cheltuit, cu acte justificative (salarii, premii, deplasări), lei 16 104,19 lei. La data de 11 nov. 1969, soldul Societății la C.E.C. este de 12 032,91 lei. Deci, Societatea are, la data de 20 nov. 1969, un sold total de 13 386,41 lei.

Raportul comisiei de cenzoari, prezentat de prof. D. GRĂCIUN :

Verificând actele prezentate o dată cu raportul de gestiune financiară întocmit de prof. Tr. Costa, casierul Societății, comisia de cenzoari constată că datele acestui raport sînt în conformitate cu actele justificative anexate raportului și opinează pentru descărcarea de gestiune pe anul 1968—1969.

Discuții. Pe marginea rapoartelor iau cuvîntul, aducînd completări, punînd întrebări și prezentînd propuneri : prof. N. I. BARBU, Tr. LĂZĂRESCU, VAL. GEORGESCU.

Prof. N. I. BARBU scoate în evidență faptul că intervențiile făcute la Minister au contribuit efectiv la îmbunătățirea situației limbilor clasice în învățămîntul mediu. În ceea ce privește participarea la congrese, vorbitorul semnalează succesele repurtate de delegațiile noastre nu numai în prezentarea comunicărilor, favorabil primite, dar și în cadrul discuțiilor.

Prof. Tr. LĂZĂRESCU atribuie insuficienței eforturilor Societății situația nemulțumitoare a latinei în învățămînt și încadrarea neadecvată a posturilor. Aduce apoi Biroului și orientării generale a Societății critici care nu au găsit ecou favorabil în Adunare, cu atît mai mult cu cît repetau observațiile prezentate în Adunările generale precedente. Punîndu-se la vot oportunitatea continuării discuțiilor în sensul sugerat de vorbitor, Adunarea decide sistarea discuției.

Prof. VAL. GEORGESCU socotește că ar fi fost necesar să se includă în raport, la capitolul relațiilor internaționale, activitatea desfășurată de membrii Societății în străinătate. Astfel, prof. N. I. BARBU a ținut conferințe în R. F. a Germaniei, M. Nasta în R.F. a Germaniei și Italia, S. Stati în țările scandinave; d-sa însuși a funcționat ca „maitre de recherches” pe lângă Centrul național francez al cercetării științifice.

În numele biroului răspund acad. AL. GRAUR și I. FISCHER.

Se supune apoi votului Adunării **descărcarea de gestiune**. Aceasta este acordată de unanimitatea membrilor prezenți.

Alegera biroului pe anul 1969—1970. Pentru conducerea lucrărilor se alege un prezidiu compus din prof. N. LASCU, președinte, O. TEACIUC și M. BUCOVALĂ, membri.

S-au făcut următoarele propuneri :

Pentru funcția de președinte : acad. C. DAICOVICIU (propus de prof. Tr. LĂZĂRESCU), acad. AL. GRAUR (propus de I. FISCHER și prof. N. LASCU) ; a intervenit în discuție și prof. C. POGHIRE.

Pentru funcția de vicepreședinte : acad. C. DAICOVICIU (propus de prof. D. M. PIPPIDU), prof. N. I. BARBU (propus de prof. A. PIATKOWSKI), prof. DAVID POPESCU (propus de prof. Tr. LĂZĂRESCU), prof. R. VULPE (propus de prof. N. I. BARBU).

Pentru funcția de secretar : prof. D. M. PIPPIDI (propus de acad. AL. GRAUR și VAL. GEORGESCU).

Pentru funcția de secretar adjunct : I. FISCHER (propus de prof. D. CRĂCIUN, M. MARINESCU-HIMU și D. M. PIPPIDI).

Pentru funcția de casier : prof. TR. COSTA (propus de prof. N. I. BARBU).

Au fost aleși :

Președinte : Acad. AL. GRAUR (cu unanimitatea voturilor, minus un vot contra).

Vicepreședinți : acad. C. DAICOVICIU (cu unanimitatea voturilor), prof. N. I. BARBU (cu unanimitatea voturilor, minus un vot contra), prof. R. VULPE (cu unanimitatea voturilor).

Secretar : prof. D. M. PIPPIDI (cu unanimitatea voturilor, minus un vot contra).

Secretar adjunct : I. FISCHER (cu unanimitatea voturilor).

Casier : prof. TR. COSTA (cu unanimitatea voturilor).

Alegerea comisiilor de cenzori. S-au făcut următoarele propuneri :

Pentru funcția de cenzor titular : prof. D. CRĂCIUN (propus de prof. N. I. BARBU), prof. C. DRĂGULESCU (propus de I. FISCHER).

Pentru funcția de cenzor supleant : prof. E. DOBROIU (propus de I. FISCHER), prof. C. POGHIREC (propus de prof. N. I. BARBU), prof. M. MARINESCU-HIMU (propusă de prof. VAL. GEORGESCU). Prof. C. POGHIREC expune motivele pentru care nu poate accepta să candideze.

Au fost aleși :

Cenzori titulari : prof. D. CRĂCIUN și C. DRĂGULESCU.

Cenzori supleanți : prof. E. DOBROIU și M. MARINESCU-HIMU.

În numele noului birou, acad. AL. GRAUR mulțumește Adunării generale pentru încrederea acordată.

Diverse. Secretariatul informează Adunarea despre măsurile luate de birou în ședința din 13 noiembrie privind aplicarea prevederilor articolului 8 al Statutului. Au fost suspendați din calitatea de membru al Societății, pentru neplata îndelungată a cotizațiilor, 15 colegi.

Ședința se ridică la ora 20¹⁵.